

dosar BREXIT _____

în acest număr _____

Având în vedere evoluțiile recente generate de referendumul din Marea Britanie privind opțiunea acestei țări de a rămâne sau de a pleca din Uniunea Europeană, Institutul European din România propune cititorilor săi o ediție specială a Newsletter-ului IER.

Aceasta reunește opiniile unor experți români și străini privind implicațiile politice, economice și sociale ale acestui proces. Punctele de vedere exprimate se referă atât la situația actuală, cât și la provocările cu care UE se va confrunta în viitor ca urmare a rezultatului consultării populare.

Am dori, pe această cale, să le mulțumim tuturor celor care au contribuit la *Dosarul BREXIT* pentru opiniile valoroase transmise. **pag 4**

Oana Mocanu

4	<i>Dosar BREXIT</i>
18	<i>Slovenia preia președinția semestrială a Uniunii Europene</i>
19	<i>PROMO</i> <i>A 26-a ediție a Forumului Economic din Krynica-Zdroj</i>

interviu _____

Europa încotro?

Interviu cu **Iordan Gheorghe Bărbulescu**, Prof. univ. dr., SNSPA, Președintele Asociației Române de Relații Internaționale și Studii Europene

Domnule Profesor, veți primi din partea Parlamentului European Premiul Cetățeanului European pentru anul 2016. Ce ne puteți spune despre semnificația acestui premiu și care este impactul său asupra activității dumneavoastră viitoare?

Mă bucură, desigur, atenția acordată de Parlamentul European activității pe care am desfășurat-o exclusiv în domeniul relațiilor internaționale și integrării europene, fie la nivelul administrației centrale din România (MAE), fie în mediul universitar, fie în țară, fie în străinătate. În același timp, văd acest premiu ca o recunoaștere a valorii școlii românești în această zonă de cunoaștere și a ceea ce facem noi... **pag 2**

...la Școala Națională de Studii Politice și Administrative de peste 25 de ani, adică pregătirea românilor pentru ca țara lor să adere, la început, la UE și, mai apoi, să devină un partener ascultat și apreciat al acesteia.

Necesitatea de reunire a expertizei naționale și de promovare a intereselor specifice la nivel european devine din ce în ce mai conștientizată la nivel național. În acest context, în calitatea dumneavoastră de președinte al Asociației Române de Relații Internaționale și Studii Europene (ARRISE), ne-ați putea împărtăși câteva obiective principale ale acestei Asociații, precum și planurile de dezvoltare pe care le aveți în vedere?

ARRISE este o asociație profesională care reunește profesori și studenți din zona studiilor europene, având peste 200 de membri, fiind membră a ECSA-World (ce cuprinde peste 60 de țări din toate continentele), cuprinzând reprezentanți din mai toate universitățile din România și având o conducere asigurată de profesori de la SNSPA, UBB, UAIC, Universitatea de Vest din Timișoara și Universitatea din Oradea. ARRISE contribuie la internaționalizarea rezultatelor cercetărilor românești pe zona noastră de competență prin participarea membrilor săi la congrese, conferințe, reuniuni specializate ale ECSA-World. ARRISE derulează trei proiecte internaționale câștigate prin competiții internaționale și finanțate direct de către Comisia Europeană (pe migrație, învățarea formală, nonformală și informală, dar și pe colaborare internațională).

Din evoluțiile recente, se poate constata că SNSPA tinde să devină un reper academic regional. În contextul în care la nivel mondial sunt din ce în ce mai multe presiuni asupra domeniului științelor sociale și politice (reduceri de buget, dispariția unor departamente etc.), cum vedeți rolul SNSPA în promovarea lor la nivel național și regional?

Cred că universitatea noastră, alături de multe altele, își face treaba, ca să zic așa, chiar și în condițiile în care presiunile despre care vorbiți există. Desigur, este mai greu să faci minuni când banii nu ajung, dar cu atât mai minunat este dacă reușești în aceste condiții. Situația învățământului superior nu este strălucită în multe părți din lume, din acest punct de vedere, criza economică începută în 2007 - 2008 apăsând încă asupra acesteia. Chiar și așa, SNSPA are încă studenți într-un număr constant, ceea ce-i asigură funcționalitatea. Încercăm, prin diversificarea ofertei, adecvarea ei la cerințele actuale, oferirea de programe în limbi străine etc., să venim în întâmpinarea nevoilor sociale, așa cum le înțelegem noi, și, mai ales, încercăm să ne internaționalizăm prin aducerea și trimiterea unui număr cât mai mare de studenți și profesori în Europa, dar nu numai. Participarea la congrese/conferințe internaționale acasă și în străinătate, prezența noastră în reviste de prestigiu, ca și publicarea de cărți în țară și străinătate reprezintă o altă cale. Nu în ultimul rând, activitatea noastră în zona proiectelor de cercetare și a celor cu fonduri europene, unde ne situăm între primele universități din țară. Și mai ales, lupta permanentă de a răspunde cu un învățământ de calitate cerințelor studenților noștri.

Institutul European din România a marcat recent 15 ani de activitate, de-a lungul cărora a reprezentat un liant între diferiți actori în domeniul afacerilor europene (administrație publică, mediul de afaceri, parteneri sociali și societate civilă). Cum apreciați contribuția IER în sprijinirea procesului de fundamentare a poziției României în spațiul Uniunii Europene și ce elemente-cheie considerați că ar trebui să se regăsească în viziunea instituțională pentru perioada următoare?

Poziția mea este cunoscută public: apreciez rolul deosebit de important pe care IER îl are în societatea românească, cu atât mai mult cu cât cunosc dificultățile cu care s-a confruntat, mai ales financiar. Studiile IER au ajuns să fie deosebit de bine cotate, fiind râvnite de toți cercetătorii români. Sper să continue această activitate și să se găsească bani pentru publicarea acestora, ele fiind de un real sprijin pentru toți cei interesați, dar mai ales pentru studenți. Ar fi utilă publicarea lor și în engleză, deoarece activitatea dumneavoastră merită să fie cunoscută.

În studiul IER legat de cooperarea transfrontalieră, coordonat de dumneavoastră în 2015 în *Seria de studii de strategie și politici (SPOS)*, ați menționat faptul că Politica Europeană de Vecinătate a fost văzută pentru multă vreme un fel de „anticameră” pentru extinderea Uniunii Europene. Cât de importantă este, în opinia dumneavoastră, cooperarea transfrontalieră dintre România și Ucraina, respectiv dintre România și Republica Moldova, în acest context?

Cred cu tărie că aceste politici, chiar dacă nu sunt spectaculoase, contribuie la cunoașterea mai bună a oamenilor care lucrează în domeniile specifice lor, dincoace și de dincolo de frontierele celor trei țări. Și asta, chiar dacă nu pare mult, este, în realitate, foarte mult, deoarece dacă există încredere reciprocă între oameni care se cunosc, altfel vor colabora aceștia. Apoi, la nivel politic, este un puternic semnal al voinței României, și a UE în ansamblul său, de a colabora cu aceste state în direcția democratizării și a apropiării de UE. Este important ca cetățenii acestora să vadă rezultate concrete ale voinței politice a

României și a UE de a ajuta R. Moldova și Ucraina în lungul și dificilul lor drum spre Europa, iar cooperarea transfrontalieră poate ajuta în acest sens.

România va deține în anul 2019 președinția Consiliului Uniunii Europene. Prin prisma experienței dumneavoastră, atât în mediul diplomatic, cât și academic, cum apreciați nivelul de pregătire a României? Care ar fi pașii de urmat? Și, nu în ultimul rând, cum s-ar putea implica mediul academic și organizațiile profesionale în acest proces?

Președinția Consiliului UE va avea loc într-un moment nu tocmai ușor, dacă avem în vedere ceea ce deja știm: alegeri în România pentru Președinte; în iulie 2019 când începe Președinția noastră, se vor fi terminat alegerile pentru PE și va fi început procesul de formare a Comisiei Europene; apoi să nu uităm că avem august, lună de vacanțe în toată UE, și jumătate de decembrie la „foc mic”, pe motiv de apropiate sărbători de iarnă. Nu va fi ușor să atragi atenția asupra ta ca țară, în aceste condiții. Zic asta pentru că, în opinia mea, Președinția este un prilej de a-ți proba calitățile de lider, cel puțin regional, chiar dacă nu este „frumos” să o faci pe față. De curând a avut loc o întâlnire, organizată de MAE, privitoare la pregătirea Președinției, pe care am salutat-o și la care am reiterat oferta noastră, a SNSPA, de a sprijini activitățile acesteia prin ceea ce știm mai bine: pregătirea specialiștilor ce se vor ocupa direct de organizarea acesteia. Personal, cunoscând MAE, sunt convins că o vor face, și o vom face, cel puțin bine.

Ținând cont de ultimele evoluții legate de BREXIT, cum considerați că va influența această decizie viitorul Uniunii Europene?

Am sperat până în ultimul moment ca cetățenii britanici să nu decidă plecarea Marii Britanii (MB) din UE. Nu a fost așa, și nu este politic să spunem că nu au votat ce trebuia, etc. Vocea poporului trebuie ascultată și, în acest sens, înțeleg poziția oficială a Marii Britanii. Acesta nu înseamnă că nu putem avea opinii. Și, în acest sens, repet unele din lucrurile spuse deja: Marea Britanie pierde enorm din această decizie, economic și politic, în timp ce UE pierde și ea, dar, paradoxal, poate și câștiga. Mă refer la un anumit tip de obstrucție permanentă pe care Marea Britanie a pus-o *vis-a-vis* de dezvoltarea unei adevărate dimensiuni politice a UE, visul său, al MB, fiind mai degrabă o piață unică, decât o Europă politică. De altfel, după piața unică plâng și acum când doresc o nouă relație privilegiată cu UE de tipul Norvegiei, bănuiesc. În plus, MB pierde locuri de muncă, trebuie să încheie noi acorduri comerciale cu toate statele lumii, începând cu SUA care, deja le-a avertizat că prioritatea lor este acordul cu UE, trebuie să repatrieze politicile comune cu tot ce înseamnă aceasta (legi noi, instituții noi etc). Dar, mai ales intră într-o epocă dificilă politic deoarece cetățenii din Scoția, Irlanda de Nord și, mai nou, Țara Galilor, doresc rămânerea în UE și vor lupta în acest sens, inclusiv prin referendumuri și încercarea de a deveni independente. Așa că, pare mai degrabă un eșec BREXIT-ul, decât o victorie. În plus, mie nu mi se pare un semn că și alții o vor dori, deoarece se vede cu ochiul liber că pentru MB se anunță vremuri grele odată cu ieșirea din UE, iar pentru state mai slabe ca MB cu atât mai mult! Și, nu în ultimul rând, cred că este momentul unor clarificări pentru UE și statele membre, încotro se îndreaptă. Eu, așa cum am spus și scris în ultimii 20 de ani, nu văd decât un drum: întărirea Uniunii Economice și Monetare, a granițelor comune prin crearea poliției comune de frontieră a UE, a EUROPOL și toate celelalte măsuri cu efecte politice care să ducă, în final, la crearea unei federații de tip nou care nu exclude existența statelor membre precum în federațiile existente. Mai multă Europă este răspunsul și nu mai puțină Europă, mai ales acum când cei care doreau mai puțină au decis să părăsească UE.

Așa cum am mai spus, cred că locul MB este în UE și, mai sper, că, nu știu cum, UE va continua cu o MB care va înțelege că nu poți fi și în UE și în afara sa, așa cum a dat de înțeles de multe ori, de unde și reacția categorică a unor state precum Germania sau Franța ca și a celor mai înalți reprezentanți ai instituțiilor UE, Președintele Comisiei Europene sau al PE.

Interviu realizat de Biroul Studii și Analize, IER

Jordan Gheorghe Bărbulescu este profesor universitar, doctor în științe politice/relații internaționale, conducător de doctorat la SNSPA, autorul mai multor lucrări din domeniul studiilor europene, precum *Uniunea Europeană. Aprofundare și extindere* (Trei, 2001), *Uniunea Europeană. De la economic, la politic* (Tritonic, 2005) și *Uniunea Europeană. De la național, la federal* (Tritonic, 2006), *Uniunea Europeană. Politicile extinderii* (Tritonic, 2007), *Procesul decizional în UE* (Polirom, 2008), *Noua Europă* (Polirom, 2015) etc. Tot în coordonarea sa au fost publicate: *Dicționar explicativ trilingv al Uniunii Europene* (Polirom, 2009) și Studiile SPOS intitulate „*Implicațiile intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona asupra instituțiilor și politicilor românești*”, 2010 și „*Coordonarea afacerilor europene la nivel național. Mecanisme de colaborare între Guvern și Parlament în domeniul afacerilor europene. Studiu comparativ în statele membre UE*”, 2012, „*Cooperarea transfrontalieră între România și Republica Moldova, respectiv, între România și Ucraina*”, 2015. Activitatea sa se desfășoară și dincolo de universitate, fiind Președintele Asociației Române de Relații Internaționale și Studii Europene și Președintele ECSA-România. Este profesor Jean Monnet al Comisiei Europene, manager și expert în cadrul a zeci de proiecte de cercetare sau pe fonduri europene. Este, de asemenea, de mulți ani, expert ARACIS și CNATDCU. A lucrat în MAE în domeniul afacerilor europene, fiind răsplătit, pentru activitatea desfășurată în procesul de aderare a României la UE, cu Ordinul Național *Serviciul Credincios în grad de Cavalier*. Este Doctor Honoris Causa al Universității din Oradea și, de curând, a primit din partea PE *premiul Cetățeanului European* pentru anul 2016.

ANA BIRCHALL Licențiată în Științe Juridice la Universitatea din București (șefă de an), doamna Birchall și-a continuat studiile la Yale Law School, unde a absolvit cursurile de masterat (LL.M) și doctorat (J.S.D.) în drept.

Dna Ana Birchall și-a început cariera ca avocat colaborator în cadrul firmei de avocatură White&Case LLP, în New York City. În 2003, a revenit în România, unde și-a început cariera politică la Ministerul Afacerilor Externe și Comisia pentru politica externă din Senat. În decembrie 2012 a fost aleasă deputat în Colegiul uninominal nr. 5 Vaslui și din februarie 2015 este Președintele Comisiei pentru afaceri europene din Camera Deputaților, Parlamentul României.

În afara carierei politice, dna Birchall este membru în Comitetul Executiv al Yale Law School Association, Yale Law School, Ambasador al prestigiosului ONG Vital Voices, precum și membru în Global Advisory Council WeConnect International.

Rezultatul referendumului privind apartenența Marii Britanii la Uniunea Europeană reprezintă un moment trist pentru proiectul european și ne arată, din păcate, că pericolul euroscepticismului și al extremismului naționalist și populist este acum mai mare ca oricând. Cred că acest moment atrage atenția asupra viitorului construcției europene, putând provoca o puternică criză de încredere la nivelul Uniunii și între statele membre, și că există riscul ca Uniunea Europeană pe care o știm să nu mai fie la fel.

În același timp, referendumul marchează o opțiune legitimă a majorității cetățenilor Marii Britanii. Trebuie să luăm act de acest rezultat și să respectăm alegerea făcută de cetățenii britanici, chiar dacă, așa cum am afirmat de fiecare dată, consider că locul Marii Britanii este alături de marea familie europeană.

Indiferent de viitorul construcției europene, referendumul britanic este un semnal clar al unei schimbări a situației europene și internaționale. Reacțiile pe care alegerea cetățenilor britanici le-au determinat, în primul rând prin vocile forțelor eurosceptice din multe state europene și nu numai, demonstrează că asistăm la o întărire fără precedent a discursului anti-european și a extremismului naționalist și populist, precum și la o tendință de re poziționare față de leadership-ul european de la Bruxelles.

Din acest punct de vedere, cred că acest eveniment reprezintă un semnal de alarmă tras inclusiv la nivelul Bruxelles-ului, care

ar trebui să țină cont mult mai mult, de acum înainte, de rolul și de implicarea fiecărui stat membru în procesul de luare a deciziilor la nivelul instituțiilor europene.

Cu toate acestea, în opinia mea, lecția învățată ca urmare a acestui referendum poate duce și la o redefiniere a nivel european și internațional, care să ducă către stabilizare tocmai datorită consecințelor dezvăluite de un eveniment de asemenea proporții.

Unitatea proiectului european este fundamentală, mai ales în aceste momente de cumpănă, deoarece numai împreună putem fi cu adevărat o voce puternică în arena politică globală. Pentru aceasta, trebuie în primul rând restabilită încrederea între statele membre.

În actuala paradigmă a redefinirii construcției europene, România are oportunitatea să își asume o poziție mai vocală la nivelul Uniunii, să devină un actor și mai puternic și un generator de politici europene.

Aceasta poate fi șansa noastră să demonstrăm că locul României este în elita europeană și că putem contribui în mod constructiv și decisiv la consolidarea unei Uniuni Europene solide și puternice.

ANGELA CRISTEA Începând cu data de 1 ianuarie 2014, dna **Angela Cristea** a preluat funcția de șef al Reprezentanței Comisiei Europene în România. Cu peste 20 de ani de experiență în managementul comunicării instituționale, dna Cristea a lucrat în România, Turcia și Egipt, iar începând cu anul 2010, la sediul Comisiei Europene de la Bruxelles. Dna Cristea a studiat economie, științe politice și afaceri europene. În 1993 a obținut titlul de Master în Filosofia relațiilor internaționale, de la Universitatea din Amsterdam.

Uniunea Europeană se confruntă cu o situație fără precedent în istoria ei. Are 28 de state membre, din care unul, Marea Britanie, a votat pentru ieșire. Pentru moment, până la ieșirea efectivă din UE, în Marea Britanie se va aplica în continuare legislația europeană. Această țară se va bucura, în perioada următoare, de aceleași drepturi și obligații, ce decurg din statutul de membru, ca și până acum.

Din momentul în care notifică oficial ieșirea, folosindu-se în acest sens de prevederile sale constituționale, Marea Britanie are doi ani pentru a încheia un acord de ieșire din UE, care va reflecta

noul tip de relații dintre acest stat și Uniunea celor 27 de state membre.

Orice acord care va fi încheiat cu UK ca țară terță va trebui să fie bazat pe un echilibru al drepturilor și obligațiilor.

Salut interesul britanicilor de a avea în continuare acces la piața unică, pentru că acest lucru va însemna continuarea aplicării tuturor celor 4 libertăți (inclusiv libertatea de mișcare) ce stau la baza Uniunii Europene, în beneficiul reciproc, atât al Marii Britanii, cât și al celor 27 de state membre ale UE.

ALINA BÂRGĂOANU

Profesor universitar doctor, prorector SNSPA, rector 2012 - 2014; Președintele Consiliului de Administrație al Institutului European din România; profesor Jean Monnet, titular al cursului "EU Communication and the Public Sphere"; coordonator al modului Jean Monnet „Communicating Europe. Policies for Increasing EU's Visibility among Member States”. Autor, coautor și editor al mai multor cărți de specialitate, dintre care menționăm: *United by or Against Euroscepticism. An Assessment of Public Attitudes towards the EU in the Context of the Crisis* (Cambridge Scholars, 2015), *The Crisis of the European Union. Identity, Citizenship and Solidarity Reassessed* (2013), *Comunicarea în Uniunea Europeană. Modele teoretice și aspecte practice* (2011), *Examenul Schengen. În căutarea sferei publice europene* (2011), *Fondurile europene. Strategii de promovare și utilizare* (2009). Fondator al Center for EU Communication Studies, SNSPA și al revistei online *Convorbiri Europene* (www.convorbirieuropene.ro); bursier Fulbright (2001- 2002).

Referendumul privind ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană este, fără îndoială, evenimentul politic al anului pe plan european. Din moment ce consecințele sale cu greu pot fi approximate în acest moment, mă voi feri de predicții ferme sau foarte precis conturate și mă voi limita la evidențierea unor aspecte care au o notă de relativă claritate.

În primul rând, încercarea de a minimaliza efectele pe care le va avea acest eveniment - în plan financiar, politic, geopolitic, simbolic - este sortită eșecului. Eforturile de a calma "piețele financiare" și cetățenii (în această ordine, cum ne-am obișnuit în Uniunea Europeană) sunt legitime, chiar obligatorii. Dar, oricum am citi lucrurile, vorbim despre ieșirea unei țări direct din Uniune (nu din zona euro) și nu a oricărei țări, ci a Marii Britanii (populație, economie, poziție geografică, prestigiu, relație preferențială cu SUA, experiență în domeniul diplomatic și al securității). Așa încât paralelismul cu Grexit-ul care plutea la orizont acum două veri nu se susține. Uniunea Europeană fără Marea Britanie nu mai este aceeași Uniune.

Al doilea lucru cert este că rezultatul referendumului se bazează pe un vot suficient de clar. Diferența dintre cele două tabere - *Leave* și *Remain* - este de aproximativ 1,3 milioane de voturi. O diferență considerabilă în favoarea taberei *Leave* în condițiile în care în tabăra *Remain* s-au aflat: premierul în funcție care, cu doar 18 luni înainte, câștigase detașat alegerile; Regina; liderii establishment-ului financiar și de business; mediul academic; o parte a presei (este un mit faptul că "toată" presa britanică ar fi eurosceptică). Amintesc și scrisorile publice din partea laureaților Premiului Nobel care au pledat în favoarea rămânerii. La care adăugăm sprijinul explicit al SUA, inclusiv prin pledoaria personală a Președintelui Obama în cadrul unei vizite la Londra.

Ce ar putea urma? În termeni generali, cred că putem fi de acord cu verdictul dat de publicația germană *Der Spiegel*: "va fi rău pentru Germania, rău pentru Marea Britanie și catastrofal pentru Europa". Lăsând la o parte mentalitatea care transpare din acest verdict, de parcă Germania nu ar face parte din Europa, mentalitate imputată britanicilor inclusiv în contextul referendumului, verdictul este corect. Definind puțin ce ar însemna "catastrofal" pentru Europa, anticipez două posibile urmări. Le aleg doar pe acestea deoarece este vorba despre procese deja conturate, care vor fi doar accelerate în urma BREXIT-ului.

Prima consecință. Uniunea Europeană va însemna din ce în ce mai mult zona Euro sau zona Schengen, ambele cu nou intrați și cu nou ieșiți. Europa cu două viteze se va consacra ca o realitate politică bine definită: o primă Europă cu granițe ferme (instituționale, dar și de alt gen) și o a doua Europă cu granițe mai poroase, ținută *just in case*, pentru eventuale considerente de securitate sau eventuale virtuți cum ar fi forța de muncă ieftină și calificată sau mărimea piețelor de desfacere. Nu este întâmplător faptul că, imediat după anunțarea rezultatelor, vice-cancelarul german, Sigmar Gabriel, a dat publicității un document elaborat împreună cu Președintele Parlamentului European, Martin Schulz, în care se vorbește despre un "Schengen economic".

În al doilea rând, situația creată de preferința Scoției de a rămâne în UE, chiar cu riscul dezmembrării Regatului Unit, ar putea declanșa efecte de domino în ceea ce privește mișcările secesioniste pe întreg teritoriul european. Riscul redefinirii granițelor în toată Europa este imens (aceasta este principala semnificație a anexării Crimeii), iar pentru Europa Centrală și de Est, incomensurabil. Ca de atâtea ori în istorie, geografia va fi subordonată în această parte a Europei unor criterii ideologice sau economice - civilizație vs. barbarie, capitalism vs. (post)comunism, bogați vs. săraci, dezvoltați vs. rămași în urmă. Este posibil ca partea estică a Uniunii Europene (ca să nu folosesc și eu denumiri încărcate ideologic, Europa Centrală și de Est, Europa de Est) să plătească prima prețul BREXIT-ului. Repet, nu este vorba despre lucruri surprinzătoare, în legătură cu care să nu fi existat semnale de alarmă anterioare. Amintesc doar predicția făcută de George Friedman în cartea sa *Flashpoints* din 2015: înțelegeri pașnice între marile puteri și mari tensiuni pentru statele cuprinse între marea masă compactă de pământ dintre Germania și Rusia.

Dacă ne uităm atent, ambele evoluții ar putea afecta în mod grav România. De aceea, România trebuie să se "trezească" la realitatea europeană, să militeze pentru salvarea și reconstrucția proiectului european pe câteva fundamente corecte și solide (unul fiind restartarea creșterii economice), să recepteze cu suficientă prudență propunerile privind aranjamentele exclusiv regionale și să își găsească marii aliați în interiorul UE.

GABRIELA DRĂGAN Director General al Institutului European din România, profesor universitar la Facultatea de Relații Economice Internaționale, Academia de Studii Economice și cadru didactic asociat la SNSPA și Universitatea Româno-Americană. Titular de cursuri Jean Monnet și expert în domeniul integrării europene, a publicat, în calitate de unic autor sau coautor, un număr important de cărți și articole în reviste de specialitate indexate în diferite baze de date internaționale. Director al revistei *Romanian Journal of European Affairs*, editată de Institutul European din România, membru al Consiliului editorial al revistei *Romanian Economic Journal* - Facultatea de Relații Economice Internaționale, membru al Consiliului editorial al *Bulletin of the Petroleum-Gas University of Ploiești*, Seria Științe Economice etc. În luna noiembrie 2013, doamna

Drăgan a primit decorația de rang înalt Crucea de Cavaler al Ordinului de Merit al Republicii Polone din partea Președintelui Republicii Polone în semn de recunoaștere a contribuției sale la promovarea cooperării polono-române în domeniul afacerilor europene.

Despre BREXIT sau despre o victorie à la Pyrus

Indiferent de perspectiva abordată - economică, politică, socială, de securitate sau de orice altă natură - consecințele BREXIT-ului nu pot decât să îngrijoreze. Posibila ieșire a Marii Britanii din UE, dincolo de a fi doar un „divorț ceva mai puțin amiabil”, este, în fapt, o *mutilare, cu efecte dureroase și imprevizibile asupra ambelor părți*.

Unde ne aflăm?

Marea Britanie nu este un membru oarecare al UE. Dimensiunea teritoriului și a populației o plasează pe poziția a treia în UE, după Germania și Franța, poziție pe care o păstrează și în cazul contribuției la PIB-ul UE (circa 14%, în 2015, conform *Eurostat*). Dacă avem în vedere fluxurile de capital, Marea Britanie se clasează pe primul loc la intrările de ISD în cadrul țărilor UE (conform *World Investment Report*, UNCTAD). În fine, în ciuda rabatului, în 2015 Marea Britanie a contribuit cu circa 13% la bugetul UE, fiind al treilea contribuitor net, după Germania (21.3%) și Franța (15.7%) (*HM Treasury, European Union Finance, 2015*). Marea Britanie ocupă un loc important și în procesul decizional la nivel internațional, ca membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU, în G7, G20, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, etc. Ieșirea Marii Britanii din UE va însemna și retragerea din toate instituțiile comunitare. Comisarul britanic pentru servicii financiare, stabilitate financiară și piețe de capital, Jonathan Hill, și-a anunțat demisia imediat după anunțarea rezultatului referendumului, ceea ce înseamnă că deja, de facto, Marea Britanie nu mai este reprezentată la nivel de comisar în Comisia Europeană. Cel mai recent Consiliu European, de la sfârșitul lunii iunie, a marcat și el retragerea de facto a Marii Britanii, la masa negocierilor scaunul britanicilor rămânând gol în a doua zi de dezbateri. Vor urma retrageri din cele 10 Consilii UE, din structura Curții de Conturi, a Curții de Justiție a UE, a Băncii Centrale Europene. Nu în ultimul rând, vom asista la modificări în structura Parlamentului European, unde Marea Britanie va pierde cele 73 de locuri.

Marea Britanie, la rândul său, este amenințată de riscul unei duble secesiuni, atât din partea Scoției, cât și a Irlandei de Nord. Imediat după rezultatul referendumului, premierul scoțian Nicola Sturgeon declara că „opțiunea unui

alt referendum [de independență] trebuie să fie pe masă și este pe masă”, în vreme ce Martin McGuinness, vicepremier în Irlanda de Nord s-a arătat de acord cu un referendum asupra unei Irlande unite. Cu toate acestea, trebuie spus că decizia Scoției, care ar implica un proces de retrasare a granițelor în interiorul Uniunii, nu are doar susținători la Bruxelles, anumite state cu sensibilități teritoriale (extrem de vocală fiind Spania) considerând un astfel de precedent ca periculos.

În concluzie, putem deci ușor înțelege de ce, într-o structură atât de complexă precum structura integraționistă europeană, pierderea unei componente de dimensiunea Marii Britanii va fi resimțită asemenea unei unde de șoc.

Ce va urma?

În acest moment, există foarte multe semne de întrebare și foarte puține răspunsuri. Cum se vor desfășura negocierile de retragere după activarea Articolului 50? Cât vor dura ele, de vreme ce Tratatul de la Lisabona vorbește și despre posibilitatea prelungirii peste doi ani, în cazul în care ambele părți o doresc? Care vor fi consecințele imediate în plan economic, politic, instituțional, de securitate? Dar cele pe termen mediu și lung? Este oare previzibilă propagarea modelului BREXIT și în alte state UE?

Fundația Robert Schuman enumera, înainte de BREXIT, cel puțin șapte posibile opțiuni de negociere a retragerii, de la aceea de stat membru în Spațiul Economic European (SEE) sau în Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS), la un statut similar altor țări non-UE, precum Norvegia sau Elveția. Indiferent de varianta aleasă, negocierea retragerii va implica, ca o consecință directă, și *renegocierea și modificarea tratatelor UE*. Într-o astfel de ipoteză, riscurile conexe generate derivă din evoluțiile imprevizibile ce pot interveni pe parcursul modificării/ratificării tratatelor UE. Nu trebuie decât să ne reamintim de referendumurile eșuate din primăvara anului 2005 din Franța și Olanda privind Constituția Europeană (redenumită Tratat Constituțional), pentru a înțelege riscurile. În prezent, UE traversează o perioadă dificilă, efectele crizei economico-financiare nefiind încă depășite, în multe state UE creșterea economică

fiind anemică și șomajul ridicat. Dacă adăugăm criza migrației sau amenințările teroriste avem un tablou în tonuri dominante sumbre, care explică, fie și parțial, *propagarea euroscepticismului*, fenomen deloc încurajator pentru schimbări de natură constituțională.

Cu siguranță vor urma dezbateri lungi și dificile nu numai între Marea Britanie și UE, ci și între celelalte 27 de state membre. BREXIT-ul va acutiza subiecte spinoase precum *dimensiunea și structura viitorului buget, configurația politicilor UE, a viitorului Cadru Financiar Multianual și va obliga liderii europeni să ofere electoratului o nouă viziune și strategii de viitor*, care să se sprijine pe un nou *model de dezvoltare*. Nu este deloc dificil să anticipăm că acest moment va însemna o nouă probă de foc pentru viitorul UE. Chiar dacă există voci care văd în posibilă ieșire a MB o translație aproape automată către o mai profundă adâncire a procesului de integrare („*ever closer Union*”), realitatea obligă la nuanțare. Să nu uităm că Marea Britanie nu este singurul stat membru care și-a exprimat rezerve privind diferitele inițiative de adâncire a integrării (vezi, de pildă,

pozițiile exprimate în legătură cu realizarea Uniunii Bancare sau privind mecanismul cotelor de alocare a migranților). Recentă declarație a miniștrilor de externe german și francez (Jean-Marc Ayrault, Frank-Walter Steinmeier, *A strong Europe in a world of uncertainties*) prefigurează *aparitia unor noi linii de diviziune* în UE, între statele euro și cele non-euro, între cele care militează pentru asigurarea unei umbrele de securitate la nivel transatlantic - în cadrul NATO - și cele care susțin nevoia unei europenizări mult mai accentuate (prin crearea unui *European Security Compact*), pe scurt, între statele care se pronunță pentru accentuarea integrării la toate nivelurile și cele care doresc să mențină în continuare, în mâinile lor, cât mai multe atribute ale suveranității.

Deocamdată, putem doar constata că există foarte multe semne de întrebare și foarte puține răspunsuri. Vom traversa o lungă și fierbinte vară 2016, în așteptarea toamnei și a Consiliului European din 16 septembrie, de la Bratislava, la care, măcar o parte din întrebările de mai sus să-și găsească poate un răspuns.

KERRY LONGHURST

Profesor Jean Monnet la Collegium Civitas din Varșovia, Polonia. Cadru asociat la College of Europe. A predat anterior la Universitatea Birmingham din Marea Britanie.

BREXIT - Elemente de fundal și scenarii evazive

Când Europa a aflat în dimineața zilei de 24 iunie vestea că populația britanică a votat în favoarea retragerii din Uniunea Europeană, a existat un profund sentiment de nedumerire. Un rezultat strâns era de așteptat, dar ipoteza predominantă în ajunul referendumului era că populația va reuși în cele din urmă să înțeleagă că BREXIT va aduce doar incertitudine și că rămânerea deplină în UE ar fi cea mai bună modalitate pentru guvernul britanic de a-și modela viitoarea direcție a integrării europene, în conformitate cu interesele sale.

Cum se explică rezultatul? Nu ar fi hazardat să afirmăm că poporul britanic nu a fost niciodată un mare fan al proiectului european, fapt explicabil parțial prin lipsa cunoștințelor de bază și a dezbaterilor raționale despre UE în mass-media și sistemul de învățământ. Susținătorii BREXIT au valorificat acest lucru și, în esență, au mers pe ideea că apartenența la UE nu a făcut decât să limiteze capacitatea politică și bunăstarea economică a Marii Britanii. Pe acest fundal, personalitățile inestetice din spatele BREXIT precum Gove, Johnson și Farage au orchestrat o prezentare naționalistă întemeiată pe iluzii demodate de grandoare britanică și portretizare a Marii Britanii drept o putere imperială care

încă își mai poate proiecta forța impunătoare pe plan global. Astfel de sentimente au rezonat cu acele segmente din rândul publicului și al presei care se tem de criza migrației/refugiaților, vina pentru acestea fiind plasată pe umerii UE. În consecință, susținătorii BREXIT au convins majoritatea populației cu drept de vot că, dacă nu ar fi îngădită de apartenența la UE, Marea Britanie ar putea ocupa o poziție predominantă la nivel mondial în calitate de putere suverană, să se dezică de legile și reglementările UE, să negocieze acorduri comerciale mai bune, să își gestioneze propria economie și propriile frontiere și, de asemenea, să redirecționeze fonduri din contribuțiile Marii Britanii la bugetul UE către Sănătate și Educație - domenii cu privire la care actualul guvern s-a străduit să consolideze încrederea publicului în ultimul timp. Pe scurt, motto-ul taberei „Leave” - „Recapătă controlul” - a avut un efect hipnotic, în timp ce campania „Remain” a întâmpinat dificultăți în a atrage masele, deși avea la dispoziție fapte și cifre ce puteau evidenția lipsurile și impreciziile campaniei BREXIT.

Dar există multe alte aspecte demne de menționat pe această temă. BREXIT spune multe despre starea politicii și

a societății britanice în general. În primul rând, mass-media nu a putut sau nu a vrut să acționeze în favoarea creării unei sfere publice inclusive în vederea unor dezbateri raționale și informate. Presa populară s-a aliat cu susținătorii BREXIT, a diseminat argumentele lor principale, a eliminat nuanța și i-a ajutat să denigreze rolul și vocea experților, antreprenorilor și a intelectualilor în dezbateri. În al doilea rând, natura campaniei spune ceva despre persistența structurii de „clasă” în Marea Britanie și modul în care, în special, există o evidentă „uber-elită” care a reușit să păcălească în mod activ o mare parte a populației cu promisiuni pe care acum le-a renegat în mare parte pe măsură ce se retrag din sfera publică, probabil pentru a reveni cândva în viitorul apropiat ca „celebrități” de reality-show. În al treilea rând, rezultatul a arătat discrepanțe de percepție între diferitele regiuni ale Marii Britanii, precum și între generații - acest aspect este, în parte, destul de încurajator deoarece sugerează cel puțin că există o generație de tineri cu un sentiment de loialitate față de ideea europeană.

La trei săptămâni de la referendum, cei 48% au dobândit o voce puternică. Iar oameni din toate mediile își exprimă acum sprijinul pentru UE și rămânerea Marii Britanii în Uniune, nu în ultimul rând pe măsură ce implicațiile politice

și economice ale BREXIT devin evidente. Campania „Leave” nu a avut un plan sau un proiect cu privire la ceea ce ar trebui să se întâmple dacă visul lor devine realitate; mai mult, personalități-cheie din rândul acestora au început deja să dea bir cu fugiții (fără niciun sentiment de remușcare sau asumare a răspunderii).

Ce urmează? Confuzia și incertitudinea predomină. Nu se cunosc detalii cu privire la momentul și forma în care retragerea Marii Britanii din UE va avea loc. De asemenea, posibilele scenarii și modalități pentru viitoarea relație dintre UE27 și Marea Britanie rămân incerte. Între timp, politica britanică a descins în haos, ambele partide istorice suferind de pe urma unei crize de conducere. Este dificil de scris o încheiere optimistă, dar se pare că rezultatul BREXIT a fost o adevărată deșteptare pentru Marea Britanie; există de fapt o mobilizare destul de puternică și crescândă a sprijinului popular pentru UE, Farage și Johnson și-au epuizat forțele și este foarte puțin probabil ca Gove să ajungă la conducerea Partidului Conservator. Mulți dintre cei care au votat pentru retragerea din UE se simt înșelați și induși în eroare. Prin urmare, ar putea exista totuși o șansă ca BREXIT să conducă la un progres al relației dintre Marea Britanie cu Uniunea Europeană.

FLORIN BONCIU Absolvent al Facultății de Comerț din cadrul Academiei de Studii Economice, doctor în științe economice cu lucrarea *Cooperarea Internațională în domeniul tehnologiilor de vârf*. Cercetător științific la Institutul de Economie Mondială, profesor universitar la Universitatea Româno-Americană, membru în Consiliul Științific Consultativ al Institutului European din România. În perioada 1991 - 2002 a desfășurat activități profesionale în domeniul promovării investițiilor străine și a colaborat cu instituții internaționale precum Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, Comisa Economică ONU pentru Europa. Asociația Mondială a Agențiilor de Promovare a Investițiilor Străine. A publicat numeroase articole, studii și analize pe tema raporturilor de forțe din economia mondială și a problemelor economice globale. Printre cărțile publicate: *Economia mondială a secolului XXI: o lume multipolară în căutarea unei noi paradigme*, 2012; *Investițiile străine directe înainte și după criza economică mondială*, 2011; *Economia mondială sub lupă: de la crize acute la crize cronice* (co-autor), 2010.

Contextul mult mai larg al votului britanic pentru BREXIT

Istoria cunoaște perioade în care totul curge precum un râu liniștit, după cum sunt perioade în care se pare că istoria se grăbește, schimbând foarte multe, într-un timp foarte scurt. Votul britanic pentru BREXIT este o componentă a unei astfel de perioade de schimbări accelerate, cu siguranță nu este cauza, ci mai degrabă unul dintre efecte, care s-a produs acum deoarece unele fenomene specifice termenului lung au atins un punct de maturitate și discontinuitate. Printre aceste fenomene enumerăm: inegalitatea care polarizează societatea, mai ales în țările occidentale, combinată cu venituri stagnante și în scădere din punct de vedere al puterii de cumpărare pentru clasele sociale defavorizate sau chiar medii; problema datoriilor care a împărțit statele membre UE în debitori și creditori; reacția la cotele impuse de migranți; îndepărtarea Uniunii Europene de caracteristicile

fundamentale ale subsidiarității și deplasarea către abordări politice, centralizate vizând constituirea unor State Unite ale Europei; și, mai presus de orice, neglijarea diversității de culturi, istorie, spiritualitate, nivele de dezvoltare și aproape orice altceva ce caracterizează Europa și care ar fi trebuit să fie principalul avantaj al acesteia în competiția mondială.

Astfel de fenomene l-au determinat pe George Soros în aprilie 2015, mult timp înainte de referendumul britanic, să spună: „O asociație voluntară de egali s-a transformat într-o asociație involuntară de inegali.”

Până la manifestarea unor noi evoluții în Marea Britanie (care s-ar putea să invoce sau nu Articolul 50 din Tratatul de la Lisabona) și în restul UE, ceea ce știm cu siguranță este ceea ce ne spune Comunicatul Comun al miniștrilor de externe

ai Belgiei, Franței, Germaniei, Italiei, Luxemburgului și Olandei din data de 25 iunie 2016: ”...trebuie să recunoaștem existența unor nivele diferite de ambiție în rândul Statelor Membre atunci când este vorba despre proiectul integrării

europene. Fără a renunța la ceea ce am realizat, va trebui să găsim modalități mai bune de a interacționa cu aceste nivele diferite de ambiție, astfel încât să ne asigurăm că Europa satisface mai bine așteptările tuturor cetățenilor europeni.”

QUENTIN PEEL

Colaborator pentru programul Europa la *Chatham House* din Londra. Fost redactor corespondent la *Financial Times*.

BREXIT și UE

Rezultatul referendumului din Marea Britanie - retragerea din Uniunea Europeană - a provocat deja ravagii în sistemul democratic britanic, incertitudine profundă pe piețele financiare mondiale și introspecție în restul Uniunii.

În Marea Britanie a provocat o criză constituțională și amenință cu o recesiune economică prelungită. Însă ambele aspecte prezintă riscul de a crea contagiune în UE, la nivel politic, dar și economic. Dilema statelor membre este aceea că s-ar putea să fie nevoie de răspunsuri diferite.

Principala sursă de incertitudine este modul în care Guvernul și Parlamentul Marii Britanii vor interpreta și vor reacționa cu privire la rezultatul referendumului. Deși, din punct de vedere tehnic, este doar un vot „consultativ”, persoane cheie - inclusiv David Cameron, premierul demisionar, și toți candidații principali din Partidul Conservator la această funcție - insistă ca votul să fie considerat definitiv. Alții susțin însă că Parlamentul este suveran și trebuie să voteze cu privire la decizia definitivă. În Camera Comunelor există o majoritate în rândul partidelor în favoarea rămânerii în UE.

Piețele detestă incertitudinea, atât lira sterlină, cât și Bursa de Valori din Londra fiind afectate negativ. La fel și bursele

din UE, unele chiar mai mult.

Consecințele BREXIT-ului nu puteau nimeri într-un moment mai prost pentru UE, care încă se străduiește să facă față efectelor crizei din zona euro, în Grecia și Italia. Așadar, prioritatea pentru liderii UE este de a stabiliza piețele financiare și de a oferi o viitoare relație cu Marea Britanie care să nu submineze întreaga rețea de relații economice dintre cele 28 de țări.

Cel mai bun aranjament pentru ambele părți ar fi ca Marea Britanie să păstreze accesul deplin la piața unică, după modelul Norvegiei. Dar, Angela Merkel, cancelarul german, și alți lideri europeni subliniază că aceasta ar însemna menținerea liberei circulații a lucrătorilor din UE și plata contribuțiilor la bugetul UE.

Acestea sunt exact obligațiile către UE pe care majoritatea - de altfel, la limită - a alegătorilor din Marea Britanie le-au respins. O majoritate parlamentară ar vota să le accepte, dar fără un alt referendum cu privire la relația viitoare dintre Regatul Unit și UE, este greu de anticipat modul în care se poate rezolva contradicția. Referendumul nu a avut practic niciun învingător, ci doar o mulțime de perdanți.

”

HELEN WALLACE

Prof Dame Helen Wallace FBA, Președinte onorific al Asociației universitare de studii europene contemporane. A ocupat funcții academice în cadrul London School of Economics and Political Science, European University Institute, respectiv Universitatea din Sussex.

Pentru noi, cei din Regatul Unit care am fost implicați în studierea integrării europene și am urmărit în special complicata poveste a apartenenței Regatului Unit la Uniunea Europeană, acestea sunt timpuri turburi. M-am implicat pentru prima dată

în această poveste în noiembrie 1967 când, studentă fiind, am urmărit conferința de presă a generalului de Gaulle în care acesta s-a opus prin veto, pentru a doua oară, aderării Regatului Unit la Comunitatea Economică

”

Europeană. Mi-am scris teza de doctorat pe tema unor aspecte ale negocierilor "de succes" ale aderării Regatului Unit.

A trecut foarte mult timp de atunci. O bună perioadă a fost benefică - contribuțiile foarte importante aduse de Regatul Unit - atât de guverne, cât și de societatea sa și mediul său de afaceri - la modelarea dezvoltării Uniunii Europene: piața unică, extinderea spre Est, elementele unei politici externe și de securitate comune, precum și politici echilibrate cu privire la protecția mediului, cercetare și inovare și așa mai departe. Din nefericire, o altă perioadă a fost tulburătoare - excepționalismul Regatului Unit a avut în el o serie de excluderi voluntare (*opt-out*) de la politici europene de bază, cele mai vizibile fiind neapartenența la zona euro și la zona Schengen. Poate în mod fundamental, noi britanicii am eșuat în a dezvolta un narativ colectiv despre noi și diversele noastre roluri în familia europeană extinsă, astfel că "noi" suntem britanici și "ei" sunt europeni, și nu ne-am însușit influența reală pe care britanicii au exercitat-o în familia europeană.

În aceste circumstanțe, nu este greu să înțelegem de ce campania "Leave" a exercitat o asemenea influență în cadrul referendumului BREXIT ori să înțelegem de ce campania "Remain" s-a dovedit incapabilă să contracareze plângerile opozițivilor (*no-sayers*), indiferent cât de neadevărat era fundamentul multora dintre ele. S-a dovedit că au existat confuzii între mesajele adresate minții și mesajele adresate inimii electoratului. Astfel că, pentru mine, rezultatul a fost brutal, dar nu surprinzător.

Rezultatul referendumului oferă foarte multe teme de interes, spre analiză, pentru comunitatea cercetătorilor și avem, până la urmă, în Regatul Unit, o comunitate mare de specialiști remarcabili în studii europene. Sunt foarte multe lucruri de examinat în cadrul proceselor de integrare europeană ca atare și o cantitate enormă de analiză politică comparativă de făcut. De ce, de exemplu, susținătorii taberei "Remain" au fost atât de încrezători în comparațiile cu referendumul cu privire la aderarea Regatului Unit la Comunitatea Economică Europeană din 1975 sau cu referendumul cu privire la independența Scoției din 2015, în timp ce tabăra "Leave" a urmărit învățămintele date de Franța, Irlanda și Țările de Jos?

Ca membri ai corpului academic ne vom confrunta de acum înainte cu vremuri dificile atât pe plan personal cât și profesional. Ne-am obișnuit cu experiența europenizării în viețile noastre profesionale, iar mecanismele care au ajutat la promovarea acestei voințe vor deveni acum, din păcate, mai slabe. Fără îndoială, în modurile noastre diferite, vom face eforturi pentru a păstra tot ce vom putea din aspectele pozitive pentru profesia noastră și pentru a limita aspectele negative. În timpul ultimelor săptămâni am auzit adesea de la electori lucruri care erau derivate, uneori deformat, din lucrările colegilor mei din mediul academic. Pe măsură ce înaintăm către incertitudinile BREXIT-ului, va trebui, de asemenea, să reflectăm cu privire la responsabilitățile noastre față de lumea practicii politice și cu privire la maniera în care mesajele noastre fundamentale sunt transmise mai departe.

IOLANDA STĂNILOIU

Profesionist cu o bogată experiență în domeniul comunicării, managementului și formării continue a adulților, participând constant, în calitate de manager, consultant, evaluator, sau formator în proiecte și programe ale unor organizații neguvernamentale, campanii de informare publică, training de resurse umane, programe de dezvoltare personală și coaching.

În prezent este consilier al ministrului și purtător de cuvânt al Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Implicațiile BREXIT pentru relațiile bilaterale dintre România și Marea Britanie, din perspectiva ocupării forței de muncă și afacerilor sociale

Din perspectiva agendei de muncă și probleme sociale, temele prioritare pentru România au fost și rămân în continuare legate de facilitarea accesului lucrătorilor români pe piața forței de muncă din Marea Britanie, respectarea drepturilor acestora, asigurarea unor condiții cât mai favorabile de muncă și securitate socială.

Comunitatea românească din Marea Britanie numără 225.000 persoane, reprezentând cea de-a doua comunitate de cetățeni ai statelor membre, după cea poloneză. Dintre aceștia, 52% locuiesc în Londra, 175.000 sunt lucrători, iar 179.000 s-au înregistrat ca plătitori de taxe. Putem aprecia că o bună parte a cetățenilor români prezenți în Marea Britanie sunt bine

integrați pe piața muncii. Totodată, la nivelul anului 2016 erau înregistrați 9.200 de studenți români, la nivelul studiilor de licență, master și doctorat.

Din punct de vedere al pregătirii profesionale, o parte dețin calificări profesionale înalte, acoperind locuri de muncă în sectoare deficitare ale pieței muncii: medici (2000), asistenți medicali (4000), asistenți sociali, specialiști în domeniul financiar-bancar, artiști, arhitecți, profesori, specialiști în IT și cercetători. O altă parte acoperă domenii care nu prezintă interes pentru forța de muncă locală: agricultură, construcții, îngrijirea persoanelor în vârstă.

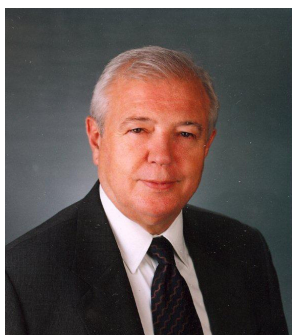
Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice urmărește cu atenție evoluțiile și consecințele BREXIT asupra cetățenilor români din Marea Britanie. Din perspectiva relațiilor bilaterale dintre România și Marea Britanie, MMFPSPV are în vedere o abordare rațională și menținerea în marja generală a negocierilor UE, precum și o serie de aspecte care fac obiectul unor negocieri bilaterale, pentru protejarea intereselor României și ale cetățenilor români din Marea Britanie.

Astfel, vom monitoriza situația cetățenilor români în Regatul Unit și vom coopera cu instituțiile britanice pentru

implementarea măsurilor de prevenire a discriminării cetățenilor români, precum și a manifestărilor xenofobe, violente și ofensatoare la adresa acestora.

Vom continua să informăm cetățenii români asupra drepturilor și obligațiilor pe piața britanică a muncii și în domeniul social, inclusiv a eventualelor schimbări, dacă acestea se vor concretiza.

Totodată, evaluăm perspectiva de stimulare a reîntoarcerii românilor care nu au reușit să identifice un loc de muncă în Regat, se află în perioadă de tranziție între locuri de muncă sau sunt inactivi în SM de destinație.

ILTER TURAN Profesor emerit de Științe Politice la Departamentul de Relații Internaționale din cadrul Universității Bilgi din Istanbul. Anterior a ocupat funcții în cadrul Universității din Istanbul și Universității Koç. Este autor al unor cărți și articole în limbile engleză și turcă privind politica turcă și politica externă turcă. A ocupat diverse poziții de profesor invitat în cadrul unor universități americane și britanice. A ocupat funcția de Rector al Universității Bilgi din Istanbul, Președinte al Asociației Turce de Științe Politice și Vice-președinte și Director de Programe la Asociația Internațională de Științe Politice. Scrie articole pentru cotidianul economic turc *Dunya*.

BREXIT - o perspectivă turcă

Decizia poporului britanic de a părăsi UE a produs trei tipuri de reacții în Turcia. Pentru un grup deloc neglijabil, ocupat să-și câștige existența de azi pe mâine, orice se întâmplă în UE este treaba celor de acolo și, prin urmare, nu este prea relevant pentru Turcia. Pentru un alt grup, cu caracter eterogen, care îi include atât pe cei care se opun încercării Turciei de a avea un viitor în Europa, cât și pe cei care s-au săturat de aroganța cu care Turcia a fost tratată de multe state membre și instituții ale UE, BREXIT este o dovadă că și UE are probleme și că este posibil ca aceste probleme să fie chiar existențiale. Așadar, aceasta este o evoluție pozitivă, care indică direcția în care se pot îndrepta lucrurile în viitor. Pe de altă parte, un al treilea grup este profund îngrijorat de faptul că un mecanism care a adus continentului stabilitate, pace și prosperitate încă de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial este contestat la ora actuală, ceea ce poate avea consecințe negative pentru Turcia.

Eu fac parte în mod clar din acest al treilea grup, al celor care privesc BREXIT-ul cu îngrijorare, din diverse motive. În primul rând, UE a constituit nu doar un cadru pentru cooperarea europeană, dar și pentru o competiție politică reglementată. În acest context, Marea Britanie a reprezentat un element de echilibru, ce reamintește de rolul pe care l-a avut în cadrul echilibrului de putere, care a prevalat în Europa în secolul al XIX-lea. Odată ce Marea Britanie va ieși din UE, este posibil ca predominanța Germaniei să fie dificil de digerat pentru o Franță ce pare să fie în declin,

posibilitate care va crea o presiune majoră asupra Uniunii. În al doilea rând, plecarea britanicilor poate fi o invitație ca și alții să susțină un proiect similar. Deși alte plecări pot părea puțin probabile pentru moment, este posibil ca orice alt referendum nu numai să paralizeze temporar Uniunea, dar și să îi slăbească hotărârea de a deveni o entitate mai coerentă și integrată. În al treilea rând, o Uniune slăbită ar asigura mai puțină stabilitate și prosperitate decât în prezent, sporind credibilitatea argumentelor celor care se opun fie existenței Uniunii, fie continuării dezvoltării acesteia. De exemplu, ar fi mult mai puține șanse ca o Uniune mai slabă să încheie un Parteneriat Transatlantic pentru Comerț și Investiții și aceasta ar fi mai puțin capabilă să dezvolte un cadru de securitate pentru apărarea Europei.

Dar să lăsăm la o parte expunerea problemelor pe care le-ar putea cauza BREXIT-ul în Europa și să revenim la modul în care acest lucru ar afecta Turcia și relațiile acesteia. În primul rând, o Europă slăbită și mai puțin capabilă constituie un motiv de îngrijorare din perspectiva securității pentru Turcia, o țară situată într-o regiune problematică, în care angajamentul european de asigurare a securității este întotdeauna important. În al doilea rând, UE a reprezentat un element de stabilitate pentru Turcia în ceea ce privește organizarea propriei politici interne în conformitate cu principii democratice, în același timp consolidând statul de drept și dezvoltând economia de piață. Slăbirea acesteia poate avea efecte negative asupra naturii sistemului

politic turc, care se confruntă deja cu provocarea unui regim autoritar. În al treilea rând, Marea Britanie a fost un susținător puternic al aderării Turciei la UE. Retragerea Marii Britanii din UE va influența negativ obiectivul său de a obține calitatea de membru cu drepturi depline. În acest context, nu este deloc surprinzător că unele cercuri au început să susțină încetarea negocierilor cu UE privind aderarea Turciei.

Ce ne rezervă viitorul? Un optimist ar spune că, dacă plecarea Marii Britanii deschide calea dezvoltării unei Europe cu două viteze, ar putea fi mai ușor pentru Turcia să își găsească un loc de rangul doi. Un pesimist ar considera că BREXIT-ul este începutul sfârșitului. Dacă acest lucru se va întâmpla, toate statele membre ale UE și Turcia vor suferi o înfrângere în toate domeniile, de la securitate până la economie și democrație. Și nimeni nu își dorește un astfel de rezultat.

ANTONIS KLAPSIS

Lector adjunct la *Hellenic Open University* și *Neapolis University Pafos*. Coordonator academic al *Centre of International and European Political Economy and Governance* din cadrul Universității din Peloponez. Autor a cinci cărți și co-autorul alteia; a publicat numeroase articole în reviste academice internaționale de prestigiu. Cea mai recentă carte a sa, *An Unholy Alliance: The European Far Right and Putin's Russia*, a fost publicată în limba engleză în mai 2015.

Referendumul din Regatul Unit: O reflecție asupra rezultatului și a posibilelor consecințe

O națiune divizată

Rezultatul referendumului din Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord a reprezentat un triumf pentru susținătorii BREXIT. A fost un dezastru pentru premierul David Cameron, care a propus referendumul pentru a atenua tendința pro-BREXIT în cadrul partidului său, sperând în zadar că opțiunea de a rămâne va prevala în cele din urmă. Rezultatul votului denotă o diviziune clară în rândul națiunii britanice: spre deosebire de Anglia și Țara Galilor, în Scoția și Irlanda de Nord majoritatea alegătorilor au fost în favoarea rămânerii în continuare a Regatului Unit în Uniunea Europeană (UE). Perspectiva secesiunii Scoției, în cazul în care BREXIT devine realitate, este destul de probabilă, iar susținătorii unei Irlandei unite au solicitat un vot pe această temă: înainte de a pune în pericol coeziunea UE, votul acordat ieșirii din Uniunea Europeană amenință deja coeziunea Regatului.

Succesul crescând al populismului naționalist

Eurosepticii din toate statele membre ale UE au salutat rezultatul referendumului din Marea Britanie ca fiind un succes important al propriilor cauze. Este încă o dovadă adusă influenței lor în creștere pe întreg continentul. Populismul naționalist este în creștere și va continua cel mai probabil să atragă voturile a milioane de europeni. Rezultatele alegerilor din 2014 pentru Parlamentul European au constituit o dovadă clară a acestei tendințe, nemaivorbind de rezultatele alegerilor de la nivel național, regional și local în majoritatea țărilor UE. Apelul pentru

o mai mare „suveranitate națională”, spre deosebire de idealul „supranațional” al integrării europene devine din ce în ce mai atractiv pentru opinia publică europeană. La nivel politic intern, în Marea Britanie referendumul ar putea conduce la un rezultat ciudat: fiind un partid eurosceptic axat pe o singură problemă, UKIP - care a fost cel mai înverșunat susținător al votului anti-UE -, este destul de probabil să constate o diminuare a influenței sale electorale după BREXIT deoarece va fi încetat rațiunea sa de a fi.

BREXIT și UE

În cazul în care se aplică rezultatul referendumului, Marea Britanie va deveni primul stat membru care se retrage din UE. Cu toate acestea, guvernul britanic nu a activat încă articolul 50 din Tratatul privind UE. Nu este clar când sau dacă această activare va avea loc. În ciuda rezultatului referendumului, nu este cu totul improbabil ca BREXIT să nu aibă loc - și este sigur că nu se va întâmpla imediat. Retragerea Marii Britanii va fi o lovitură pentru UE și chiar ar putea declanșa o reacție în lanț în rândul altor state membre, cu poziții similare. Dar această lovitură nu va fi *per se* letală pentru UE. Dimpotrivă, consecințele politice și economice vor fi mai grave pentru Marea Britanie. Poate cea mai importantă consecință a BREXIT va fi creșterea poziției dominante a Germaniei în UE: la urma urmei, de peste un secol Marea Britanie a acționat ca o contrapondere față de tendințele hegemonice germane.

RADU MAGDIN

Analist și consultant român, fost consilier onorific pentru comunicare externă al Primului Ministru roman. A lucrat timp de 5 ani în Bruxelles, în domeniul afacerilor europene, între anii 2007-2012.

BREXIT și Europa de Est

BREXIT are consecințe reale pentru statele est-europene și, drept vorbind, această criză aduce mai degrabă riscuri decât oportunități.

În primul rând, proiectul european se află sub amenințare: într-un moment cheie pentru Europa, când continentul se confruntă cu dificultăți atât interne, cât și la granițele sale din est și din sud, un stat cheie decide să iasă. Simbolismul unității este pierdut.

În al doilea rând, Europa de Est pierde, de asemenea, un aliat cheie al Statelor Unite în eforturile sale de a contracara provocările venite dinspre est, în special dinspre Rusia neoimperialistă, un subiect devenit critic și la Bruxelles. Desigur, Marea Britanie rămâne membră NATO, însă nu va mai putea contribui la politica externă și de securitate a Uniunii Europene.

În al treilea rând, dar nu mai puțin important, Bruxelles-ul își pierde campionul flancului liberal, unde o serie de alte state est-europene au fost de asemenea prezente, promovând libertăți economice extinse și luptând împotriva birocrăției excesive.

În al patrulea rând, Marea Britanie este cel mai mare hub european pentru expații proveniți din estul continentului, indiferent dacă vorbim despre polonezi, baltici sau despre numărul tot mai mare de români stabiliți în Marea Britanie. Situația acestor oameni în timpul negocierilor pentru BREXIT și imediat după reprezintă o preocupare cheie în capitalele estice, de la Varșovia la București.

În al cincilea rând, este posibil să fim nevoiți să ne creștem contribuția la bugetul Uniunii Europene: BREXIT va aduce costuri financiare.

Există și oportunități odată cu BREXIT? Nu chiar, exceptând bucuria iluzorie de a fi în situația în care putem găzdui agenții ale Uniunii Europene sau de a ne crește influența în Bruxelles. O Europă cu mai multe viteze, încurajată de BREXIT, s-ar putea dovedi o oportunitate, însă în special pentru statele care vor sta pe scaunul șoferului, în primul grup de viteze. Restul riscă o poziționare periferică. Este cheie ca România să se reformeze la viteză crescută, pentru a se încadra în prima jumătate a plutonului.

ANDRÁS INOTAI

Profesor emerit, fost director general al Institutului pentru Economie Mondială (1991 - 2011), profesor invitat la Colegiul Europei Natolin (Polonia), Centrul pentru Integrare Europeană -Universitatea din Bonn, Academia Europeană Online Berlin - Nisa. Membru în consiliul științific al mai multor fundații internaționale (FEPS Bruxelles, Bertelsmann Gütersloh, Economie Progresivă Bruxelles, Colegiul Europei Bruges - Natolin etc.). Membru în consiliul editorial al mai multor reviste internaționale de profil (în limba engleză) (inclusiv *Romanian Journal of European Affairs*, editată de Institutul European din România).

Ce înseamnă BREXIT pentru Marea Britanie și Europa?

Cu toate că, încă de la dobândirea calității de membru în 1973, Marea Britanie a fost mai degrabă eurosceptică și împotriva adâncirii integrării, privind Uniunea Europeană aproape exclusiv într-o perspectivă mercantilă (cât pot câștiga din câți bani am dat), fără a dezvolta o veritabilă „identitate europeană”, rezultatul referendumului i-a luat pe majoritatea oamenilor prin surprindere. Și totuși, acesta este un „moment crucial” pentru viitorul Europei, în cazul în care suntem capabili să învățăm lecțiile și să ne pregătim pentru viitor.

Lecții imediate pentru Europa:

- Acțiunea politică mioapă și obsedată de putere exclusiv în scopuri interne (politica de partid a lui David Cameron pentru a păstra puterea) a avut consecințe pentru întreaga arhitectură a integrării europene. Dacă nu ne trezim la realitate, alte câteva state membre pot alege acest drum cu consecințe catastrofale pentru pacea și stabilitatea Europei.

Falia în continuă expansiune dintre raționalitatea politică pe termen scurt (cel mult patru ani datorită ciclului electoral) și necesitatea de a modela, implementa și comunica prioritățile strategice pe termen lung (demografie, creștere durabilă, competitivitate, viitorul statului social etc.) a devenit din nou vizibilă. Pentru a reduce această falie este necesar un dialog urgent cu societățile, la nivel european și, adesea, la nivel transnațional.

- Ca rezultat al propagandei populiste, din păcate încununată de succes, majoritatea alegătorilor britanici încă consideră că sunt o putere globală ca acum jumătate de secol. Ei erau predispuși spre a fi induși în eroare și au început să se întrebe „de ce am votat pentru BREXIT?” încă din a doua zi. Se poate observa o dezamăgire pe două planuri. În primul rând față de actuala situație, parțial manipulată în comunicare, din Uniunea Europeană (înainte de referendum); iar în al doilea rând - față de aflarea bruscă a consecințelor post-BREXIT. Ce

tip de politică va putea remedia o „dezamăgire dublă”? Și care va fi mișcarea politică ce o va face sau va continua să o folosească într-un mod nepotrivit?

- c) Consecințele psihologico-ideologice ale crizei globale din 2008 puteau fi identificate cu ușurință aproape de la începutul crizei. Unii experți (inclusiv subsemnatul) au atras atenția în mod repetat asupra succesiunii logice și cronologice a diferitelor tipuri de criză: financiară, macroeconomică, socială și, în final, ideologică-mentală. Chiar dacă primele faze ale crizei au fost sub control (cu anumite rezerve), criza ideologică este abia acum la apogeu. Unele guverne

ale statelor membre par să își fundamenteze politicile și comunicarea pe contaminarea mentală a oamenilor deja influențați - cu consecințe dramatice nu doar pentru Uniunea Europeană, ci și asupra stabilității viitoare, a păcii și vieții normale în cadrul țărilor europene.

Doar evidențiind și comunicând cu succes „costurile non-Europei” putem spera că actuala tendință de dezintegrare poate fi oprită și că Uniunea Europeană va fi capabilă să își revină, indiferent de maniera în care va arăta arhitectura sa viitoare (centru și periferie, integrare multi-nivel, relații dintre state-națiune și structuri federale).

YASEN GEORGIEV Director Executiv al Economic Policy Institute (EPI), din Sofia. Coordonatorul programului de leadership Marshall Memorial Fellowship din cadrul Fondului German Marshall al Statelor Unite, la nivel de Bulgaria. Înainte de a-și începe activitatea de cercetător la EPI, în 2006, a lucrat în cadrul Ministerului Bulgar al Apărării și la Beiersdorf Bulgaria.

După BREXIT - un punct de vedere din Bulgaria

Rezultatele referendumului care a stat la baza BREXIT sunt clare pentru toți, dar consecințele nu au fost încă identificate în totalitate, nici pentru Regatul Unit și nici pentru Uniunea Europeană. Lăsând la o parte posibilele scenarii pentru viitorul Regatului Unit, majoritatea presupunerilor legate de BREXIT se referă la implicațiile interne și externe pentru Uniunea Europeană. Când vine vorba despre UE, statele membre care au aderat în al cincilea val de extindere au arătat că sunt îndeosebi vulnerabile. Fără Regatul Unit, obiectivul atingerii unei Uniuni Europene consolidate devine mai important ca niciodată pentru păstrarea coeziunii interne și, în același timp, ajunge să fie tot mai ușor de atins.

Cu toate acestea, dacă adâncirea integrării reprezintă soluția pentru provocările actuale, atunci UE trebuie să fie pregătită ca statele membre care s-au alăturat în 2004, 2007 și 2013 să accelereze adoptarea monedei unice (precum este stipulat în Tratatul de Aderare), să se alăture spațiului Schengen (care pentru Bulgaria, Croația și România pare să fie o problemă fără

sfârșit), să participe la Uniunea Bancară, să finalizeze Uniunea Energetică, să asigure funcționalitatea deplină a Pieței Unice etc. Toate acestea reprezintă provocări pentru noile state membre, dar și pentru multe dintre așa-numitele state membre vechi. Prin urmare, este foarte probabil ca UE să adopte treptat abordarea „autobuzul public” (Eckart Stratenschulte: 2016), și anume când vine vorba de integrarea aprofundată, unele state vor adera, în timp ce altele vor coborî în funcție de domeniul specific vizat.

O altă trăsătură a BREXIT-ului privește trio-ul ce urmează să preia Președinția Consiliului Uniunii Europene, începând cu iulie 2017 - Regatul Unit, Estonia și Bulgaria. Pentru Estonia și Bulgaria, aceasta va fi prima dată când vor avea Președinția Consiliului și o posibilă reprogramare nu este deloc o opțiune dezirabilă. Pe de altă parte, deținerea Președinției Consiliului UE de către state membre care deja urmăresc ieșirea din Uniune este indiscutabil cea mai puțin preferată și eficientă opțiune pentru Uniunea Europeană, în ansamblu.

FRANÇOIS LAFOND Președinte al think-tank-ului *Blue Networks and Opportunities*, membru senior al *Institute of European Democrats* (Bruxelles) și profesor asociat al Universității Science Po Paris (departamentul Euro-American). În trecut, a fost directorul executiv al EuropaNova (2013-2016), secretar general al Institutului Aspen din Franța (2012-2013) și director al biroului regional din Paris al Fondului German Marshall (2008-2011). Fost director adjunct al Policy Network din Londra (2003-2006), cercetător în cadrul think-tank-ului Notre Europe-Jacques Delors din Paris (1999-2003), cercetător asociat al Centrului Robert Schuman din Florența (European University Institute). Membru al grupului de lucru Halifax International Security Forum (Washington), consultant internațional pentru Navigator Shipping Consultants Ltd (Atena), membru al echipei editoriale Volta (think-tank din Milano) și colaborator constant al publicațiilor europene (France 24, Challenges, Rai3 Mondo). A tradus din

italiană în franceză cartea lui Sandro Gozi - *Génération ERASMUS: ils sont déjà au pouvoir* (Plon, mai 2016). A fost decorat cu Ordinul național *Steaua Italiei*, în septembrie 2014.

Dincolo de BREXIT: o oportunitate?

Odată cu 23 iunie, Uniunea Europeană trece (din nou) printr-o altă perioadă dificilă marcată de BREXIT, după referendumul declanșat de premierul Cameron în scop politic intern. Se poate considera că acesta este procesul normal al integrării europene din anii '50 și mai ales din ultimul deceniu. După criza economică și financiară, respectiv situația datoriei publice din Grecia care pune în pericol zona euro, apoi valorile de migrație care evidențiază punctele slabe ale spațiului Schengen (operațional doar parțial; fără un control eficient al frontierelor externe; fără criterii comune în materie de azil; dificultate în diferențierea migranților economici de refugiații care solicită azil), acesta este un nou test decisiv pentru Uniune. O perioadă de incertitudine care ar putea pune în pericol proiectul european, atât timp cât unele state membre par să acționeze în continuare exclusiv în baza interesului național. Luat prin surprindere, Consiliul European a decis să nu se grăbească și a convenit stabilirea unei reuniuni informale la Bratislava, în această toamnă.

În ciuda acestei situații sumbre, ar trebui urmate în mod independent două căi, deși acestea nu par a fi direcțiile alese de liderii noștri, în special cancelarul Merkel și președintele Hollande. Agendele lor politice, ambele aflate sub influența alegerilor generale cruciale din 2017, îi țin blocați în starea de spirit a opiniei publice eurosceptice în linii mari.

Prima cale se referă la începerea imediată a posibilelor negocieri pentru a încheia un nou parteneriat între Regatul Unit și cele 27 de state membre ale Uniunii Europene.

Incertitudinea este periculoasă pentru toată lumea, dar mai ales pentru piețe, investitori și economie. Nu este nevoie să se aștepte până când articolul 50 va fi activat de noul prim-ministru conservator pentru a înțelege cu adevărat modul în care acest divorț va fi posibil fără prea multe pagube pentru ambele părți. Procesul va fi mai lung decât ceea ce au spus cei pro-BREXIT, mai tehnic și va fi dificil pentru Marea Britanie în special. Cu cât mai repede, cu cât mai bine - inclusiv pentru imaginea internațională a UE în cadrul acestui proces. Odată ce noul prim-ministru britanic va decide să invoce acest articol din Tratatul de la Lisabona, negociatorii UE vor avea deja câteva propuneri concrete.

A doua cale are în vedere instituirea unei „Convenții”, alcătuită dintr-o sută de membri, cu mandatul de a analiza actuala arhitectură instituțională a UE, politicile europene și eficiența acestora, bugetul, aplicarea principiului subsidiarității, precum și de a propune trei scenarii pentru a simplifica și a spori eficiența UE. Odată transmise Consiliului European, nu există nicio obligație să fie urmate vreuna dintre căile propuse sau toate concluziile, dar acest exercițiu democratic va constitui un moment de revigorare, arătându-le cetățenilor că Uniunea Europeană se va adapta în funcție de slăbiciunile actuale (locuri de muncă, creștere economică, migrație, terorism, mediu etc.), venind cu o perspectivă diferită. Astfel, BREXIT poate deveni o oportunitate pentru cei care continuă să creadă că „partajarea suveranității” la nivel european este cea mai bună metodă pentru a recâștiga controlul asupra provocărilor globale.

ELIZA VAȘ

Expert al Biroului Studii și Analize din cadrul Institutului European din România. Activează, de asemenea, în mediul non-guvernamental de peste 7 ani și gestionează departamentul de relații internaționale al Asociației Young Initiative din 2014.

Drumul către ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană

La 1 ianuarie 1973, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord se alătură Comunității Economice Europene (CEE), ca urmare a semnării tratatului de aderare. Un an mai târziu, liderii laburiști promiteau să organizeze un referendum referitor la statutul de membru, astfel că în 1975 britanicii au avut posibilitatea de a se pronunța în favoarea rămânerii în CEE (cu o majoritate de 67%). În anii ce au urmat, au fost exprimate mai multe poziții din partea politicienilor britanici cu privire la organizarea diferitelor referendumuri vizând Uniunea Europeană, dar până în mai 2015,

niciuna dintre inițiative nu a condus la un rezultat concret. Situația s-a schimbat odată cu asumarea fermă a Partidului Conservator de a organiza un referendum privind statutul de membru, până la finalul lui 2017, ca urmare a câștigării majorității în Camera Comunelor a Parlamentului Regatului Unit¹.

Astfel că în lunile ce au urmat, opțiunile de vot au fost promovate prin intermediul a două campanii. Prima dintre ele care viza ieșirea din Uniunea Europeană (*Vote Leave Campaign*) a fost susținută îndeosebi de liderul partidului eurosceptic UKIP (Nigel

¹ Timeline: Campaigns for a European Union referendum, BBC News, 21 mai 2015, <http://www.bbc.com/news/uk-politics-15390884>.

Farage), iar a doua (*The In Campaign*) axată pe rămânerea în cadrul Uniunii, a fost promovată de către premierul britanic David Cameron, în special după negocierile care au avut loc în cadrul Consiliului European din 18-19 februarie 2016.

Înainte de momentul respectiv, liderul conservator a avansat o serie de obiective în negocierile cu Uniunea Europeană, astfel încât britanicii să fie convingiți că interesele lor sunt respectate și auzite la Bruxelles. Prioritățile britanice, adresate ulterior de președintele Tusk membrilor Consiliului European, au vizat: **gubernanța economică** (asigurarea respectului reciproc între statele membre care participă la aprofundarea în continuare a uniunii economice și monetare și cele care nu participă), **competitivitatea** (simplificarea legislației și reducerea sarcinilor asupra întreprinderilor în vederea reducerii birocrăției), **suveranitatea** (Regatul Unit, având în vedere situația sa particulară în temeiul tratatelor, nu își asumă angajamente privind aprofundarea integrării politice) și **libera circulație** (clarificarea interpretării beneficiilor sociale pentru migranții care doresc să vină în Regatul Unit)².

În urma Consiliului European din 18-19 februarie, s-a ajuns la o înțelegere privind **consolidarea statutului special al Regatului Unit în UE**, noul acord urmând să fie supus unui referendum în rândul cetățenilor britanici. La **23 iunie 2016**, peste 33 de milioane de cetățeni din Anglia, Scoția, Țara Galilor, Irlanda de Nord și Gibraltar s-au prezentat la urne pentru a decide viitorul Regatului Unit. Rezultatele de a doua zi au confirmat un **vot majoritar acordat opțiunii de a ieși din Uniunea Europeană** (51,9%) în detrimentul rămânerii în UE (48,1%). Cele mai multe voturi în favoarea ieșirii au fost exprimate în Anglia (53,4%) și Țara Galilor (52,5%), în timp ce un vot majoritar acordat rămânerii în Uniune a fost exprimat în Scoția (62%) și Irlanda de Nord (55,8%).

În ceea ce privește **legătura dintre distribuția voturilor și caracteristicile alegătorilor**³, s-a observat o corelație puternică între cei care au votat în favoarea ieșirii și proporția votanților UKIP din alegerile europarlamentare din 2014. Referitor la nivelul studiilor, s-au arătat favorabili ieșirii Regatului Unit în special alegătorii fără studii superioare. Din punct de vedere

socio-economic, votanții de tip C2DE⁴ au votat cu preponderență pentru a ieși din Uniune. Capitala Regatului s-a arătat în favoarea rămânerii în Uniune, cu 59,9% din voturile total exprimate de către locuitorii săi.

În dimineața confirmării rezultatelor (24 iunie 2016), **premierul David Cameron a făcut declarații de presă**, spunând că votul cetățenilor britanici reprezintă un amplu exercițiu democratic, iar rezultatul voinței acestora trebuie să fie respectat. Susținând faptul că un nou prim-ministru va fi cel mai potrivit să gestioneze procesul pentru ieșirea Regatului Unit din Uniune (invocarea articolului 50 din Tratatul de la Lisabona), a anunțat că va mai rămâne la conducerea partidului până la următoarele alegeri ce vor avea loc în cadrul Partidului Conservator⁵. Tot în aceeași zi, **liderii Uniunii Europene au dat o declarație comună** privind rezultatul referendumului din Regatul Unit: *"În cadrul unui proces liber și democratic, poporul britanic și-a exprimat dorința de a ieși din Uniunea Europeană. Regretăm această decizie, însă o respectăm"*⁶, au afirmat președintele Tusk, președintele Juncker, președintele Schulz și prim-ministrul olandez, Rutte. De asemenea, au menționat faptul că documentul "O nouă înțelegere pentru Regatul Unit în cadrul Uniunii Europene", convenit în cadrul Consiliului European din 18-19 februarie 2016, nu va mai intra în vigoare.

Unul dintre **primele efecte pe care le-a produs acest referendum** este legat de incertitudine și de volatilitatea pe piețele financiare (lira sterlină fiind în continuă depreciere). În plus, faptul că nu se cunosc parametri exacti ai invocării articolului 50 (începerea negocierilor cu Uniunea Europeană și stabilirea unui nou statut de partener economic) face ca nesiguranța să predomine și în rândul investitorilor, creșterea economică fiind pusă sub semnul întrebării. Din punct de vedere politic, alți lideri eurosceptici și-au manifestat interesul pentru a organiza referendumuri privind apartenența la Uniunea Europeană, riscul de contagiune în rândul statelor membre rămânând unul semnificativ. Dezbaterile privind viitorul Uniunii Europene va fi continuată în cadrul unui summit cu liderii celor 27 de state membre, ce va avea loc la Bratislava, pe 16 septembrie 2016.

MIHAI SEBE

Doctor în științe politice, coordonator de proiect și expert în afaceri europene, Biroul Studii și Analize, Institutul European din România.

Să nu migrezi azi. BREXIT-ul și procesul de migrație

Referendumul cu privire la BREXIT a dovedit încă o dată că emoțiile chiar au rolul lor în politică de unde și forța unor mesaje populiste precum „Să ne luăm înapoi frontierele!” care fac apel la natura umană. Dacă anumite consecințe

economice s-au făcut simțite aproape instantaneu, iar implicațiile politice au fost la fel de rapide, efectele BREXIT-ului asupra politicii de migrație vor necesita mai mult timp pentru a fi cuantificate, atât la nivelul Uniunii Europene cât și

² Scrisoare adresată de președintele Tusk membrilor Consiliului European cu privire la propunerea sa privind o nouă înțelegere pentru Regatul Unit în cadrul Uniunii Europene, Comunicat de presă, 2 februarie 2016, <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/02/02-letter-tusk-proposal-new-settlement-uk/>.

³ Elise Uberoi, European Union Referendum 2016, Briefing Paper, Nr. CBP 7639, 29 iunie 2016, House of Commons Library, <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7639/CBP-7639.pdf>.

⁴ C2DE se referă la persoanele calificate, semi-calificate sau necalificate care își desfășoară activitatea în manufactură, șomeri, zilieri și pensionari.

⁵ EU referendum outcome: PM statement, 24 iunie 2016, declarație de presă, <https://www.gov.uk/government/speeches/eu-referendum-outcome-pm-statement-24-june-2016>

⁶ Declarația liderilor UE și a președinției neerlandeze privind rezultatul referendumului din Regatul Unit, Comunicat de presă, 24 iunie 2016, <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/06/24-joint-statement-uk-referendum/>.

al Regatului Unit. Acum, întrucât negocierile de separare par a fi mai complicate decât se estima, imigrația va fi unul dintre aspectele cheie ale acestui proces. Care sunt mizele?

Votul britanic de ieșire pare să fie foarte polarizat deoarece propunerea de a limita imigrația a fost extrem de atrăgătoare, iar indicatorul pentru toți cei conștienți de situație este acela că imigrația trebuie controlată mai bine.

Pe termen scurt, problema cea mai urgentă este aceea a drepturilor cetățenilor din UE care trăiesc în prezent în UK, atât acum, dar și odată ce ieșirea formală din Uniune are loc - un proces care poate dura doi ani până la finalizare, din clipa în care guvernul activează Articolul 50 al Tratatului de la Lisabona.

Această problemă generează la rândul ei două întrebări ulterioare:

- 1) Dacă UK nu acceptă principiul de liberă circulație a persoanelor ca și preț care trebuie plătit pentru a obține acces liber la piața unică, este UE dispusă să îi ofere acces extins la aceasta? și
- 2) Cum ar putea UK să concureze cu UE, în cazul în care UK limitează libera circulație a persoanelor? Ar accepta poporul britanic o politică a imigrației bazată pe o concepție liberală?

Un alt aspect complicat este cel al frontierelor - cine va controla și ce anume? Ce se va întâmpla cu problema refugiaților din Calais?

Pe termen lung, cele mai presante întrebări sunt legate de:

- 1) rolul migrației în orice negociere cu UE și
- 2) modul în care elita politică britanică ar putea ajunge la un consens național cu privire la politicile de migrare.

În ceea ce privește România, orice declarație politică de până acum a subliniat în mod repetat necesitatea ca orice negocieri ulterioare să țină cont de principiul liberei circulații a persoanelor și de garantarea drepturilor lucrătorilor români în UK. Această linie roșie a obținut un sprijin politic considerabil și este de presupus că va fi reafirmată în oricare decizie cu privire la BREXIT.

Cu toate acestea, sprijinul poate varia în funcție de răspunsurile date la o serie de întrebări:

- 1) Care este statutul cetățenilor europeni aflați în UK la momentul referendumului?
- 2) Se estimează că negocierile vor dura doi ani - în această perioadă UK trebuie să își respecte obligațiile față de UE - în cazul acesta ce se va întâmpla cu cetățenii care sosesc în UK în acest interval? Ar putea să beneficieze de asemenea de un statut special? Care ar fi reacția autorităților britanice în cazul în care s-ar înregistra o creștere a migrației intra-UE?

BOGDAN MUREȘAN

Coordonator de proiect și expert în cadrul Biroului Studii și Analize, Institutul European din România. Are studii de specialitate în domeniul relațiilor internaționale și afacerilor europene și a lucrat timp de 7 ani în cadrul Agenției Naționale de Presă - AGERPRES.

BREXIT evidențiază prăpastia generațională la nivel european

Uniunea Europeană a fost privită multă vreme drept cel mai de succes model de integrare suprastatală postmodernă, îmbinând în mod armonios principiile păcii, prosperității și cel al supranaționalității. Aceasta a promis să asigure prosperitate prin integrare, însă în ultimii ani a devenit mai degrabă un simbol al austerității și al conflictului, aflată sub amenințarea constantă a spectrului unui flagel ce erodează solidaritatea statelor membre - euroscepticismul. Criza de coeziune, imaginație și credibilitate a Uniunii Europene a culminat recent cu rezultatul referendumului din Marea Britanie privind apartenența acestei țări la familia europeană. Fără a intra într-o analiză de substanță a implicațiilor mai largi ale acestei evoluții șocante pe plan european, voi face două observații asupra BREXIT.

În primul rând, mi se pare remarcabil și revoltător în același timp faptul că principalii artizani ai campaniei ce a vizat convingerea electoratului britanic de oportunitatea părăsirii Uniunii, Nigel Farage și Boris Johnson, au ales să se retragă din

prim-planul scenei politice britanice de îndată ce și-au atins scopul limitat și lipsit de viziune sau continuitate. „Eroii glorioși ai BREXIT de ieri sunt eroii triști ai zilei de azi”, a rezumat președintele Comisiei Europene Jean-Claude Juncker. Refuzul celor doi de a se implica în conducerea unei Marii Britanii care a invocat, în premieră pentru un stat membru, articolul 50 al Tratatului de la Lisabona, arată clar că nici măcar ei nu se așteptau să aibă câștig de cauză. Și dovedește că populismul, animat de un naționalism toxic, rămâne o boală grea pe Bătrânul Continent.

În al doilea rând, BREXIT a evidențiat „prăpastia generațională” la nivel european, unde, deși în joc era viitorul țării lor, doar 36% dintre britanicii cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani s-au prezentat la urne. Comparativ cu 83% dintre britanicii de peste 65 de ani. Tinerii britanici sunt într-o măsură covârșitoare proeuropeni și, fără îndoială, dacă mai mulți dintre ei s-ar fi prezentat la vot, Marea Britanie nu ar fi fost acum un membru al UE aflat pe picior de plecare.

Slovia preia președinția semestrială a Uniunii Europene

Deținerea președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene reprezintă, fără îndoială, una dintre cele mai delicate și solicitante sarcini, inevitabilă de altfel, ce pot deriva din statutul de Stat Membru al UE. Totodată, este o oportunitate ideală pentru țara aflată la cârma acestei instituții vreme de o jumătate de an de a-și afirma calitățile de conducere, de a-și spori vizibilitatea pe plan european și de a-și pune cu adevărat amprenta asupra procesului decizional și al celui de elaborare a politicilor comunitare. *Începând cu a doua jumătate a lui 2016, mai exact de la 1 iulie 2016, această poziție este deținută de Slovia, o țară mică, dar cu ambiții mari, caracterizată de contraste interne puternice.*

Aflată în ceea ce ar putea fi considerat drept centrul geografic al Europei, Slovia, o țară cu 5,5 milioane de locuitori care a adoptat moneda euro în 2009, continuă să sufere din cauza unei lipse de coeziune socioeconomică cronicizate. Creșterea cu trei puncte procentuale a PIB-ului în a doua jumătate a anului 2015 și rata bună de absorbție a fondurilor structurale sunt contrabalansate de un șomaj în rândul tinerilor slovaci de circa 25% și de diferențele clare de dezvoltare dintre vestul mai bogat și estul mai sărac al țării.

Pe scurt, **prioritățile președinției slovace a Consiliului UE**, după cum au fost ele enunțate de premierul Robert Fico, sunt următoarele: *o Europă puternică din punct de vedere economic, fructificarea deplină a potențialului pieței unice, o politică echilibrată în domeniul migrației și al azilului și, nu în ultimul rând, consolidarea rolului Uniunii Europene în calitate de actor global.* În vederea atingerii acestor obiective, președinția slovacă ar urma să fie ghidată de trei principii coordonatoare interconectate, cu rol de liant: realizarea unor rezultate tangibile, surmontarea divizărilor interne existente la nivel de State Membre și aducerea Uniunii mai aproape de cetățeanul de rând, în spiritul celebrului epigraf din memoriile lui Jean Monnet: „Nu formăm o coaliție între state, ci o uniune între popoare”.

În acest sens, președinția slovacă și-a propus, printre altele, să orchestreze *o mai bună comunicare a aspectelor pozitive ce țin de proiectul european*, insuficient cunoscute de cetățeanul de rând, beneficiarul final.¹ Cu alte cuvinte, este vorba despre acea „comunicare strategică” pe care o are în vedere, începând din 2004, și Comisia Europeană.

Un punct de vedere interesant a fost formulat de ministrul slovac de externe Miroslav Lajcak, al cărui nume este luat în calcul pentru funcția de secretar general al Națiunilor Unite. Lajcak a apreciat că *ar fi în folosul Uniunii ca politicile să fie elaborate într-o mai mare măsură de Statele Membre, rolul instituțiilor europene fiind mai degrabă de a le implementa și de a se asigura că nu există conflicte între deciziile politice.* Opțiunea astfel exprimată a lui Lajcak este interesantă mai ales prin prisma faptului că țările mici din cadrul UE privilegiază, de regulă, metoda comunitară - cu un rol sporit acordat instituțiilor europene - în fața celei interguvernamentale, ce aduc în prim-plan importanța autorităților centrale naționale.²

Recent, Fico și-a exprimat mulțumirea față de **perspectiva organizării unui summit informal al Celor 27 la Bratislava, în luna septembrie, în centrul căruia se vor afla, cel mai probabil, discuțiile legate de ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană**, ocazionată de ceea ce va rămâne în manualele de istorie dedicate Uniunii Europene drept „BREXIT”, dar și, la modul mai larg, despre spectrul naționalismului ce s-a ridicat amenințător în ultimii ani asupra solidarității europene. Summitul respectiv, primul desfășurat în afara Bruxelles-ului după 16 ani, va fi „informal” întrucât Marea Britanie nu a părăsit încă Uniunea, însă premierul său nu a fost invitat să ia parte la convorbiri. *Criza profundă din interiorul UE provocată de rezultatul neașteptat al referendumului din Marea Britanie va domina, fără îndoială, președinția slovacă a Consiliului Uniunii Europene. Dar va fi și o oportunitate rară de a aduce Bratislava în centrul atenției tuturor celor interesați de marile evoluții politice din Europa, iar Slovia pur și simplu nu își va putea permite luxul unei președinții discrete.*

La data de 7 iulie 2016, **Ambasada Republicii Slovace în România și Reprezentanța Comisiei Europene au organizat conferința de presă de lansare a președinției slovace a Consiliului UE.** Cu această ocazie, șeful misiunii diplomatice slovace la București, E.S. dl **Jan Gabor**, a subliniat dorința țării sale de a revitaliza Uniunea, cu accent pe agenda pozitivă și găsirea de soluții sustenabile pentru numeroasele dosare problematice pe care Bratislava le va avea de gestionat. Cu privire la BREXIT, ambasadorul slovac a opinat că *toată lumea pierde ca urmare a rezultatului referendumului britanic, asigurând, pe de altă parte, că țara sa va promova protejarea frontierelor externe ale Uniunii Europene, cooperarea cu țările terțe și migrația legală.*

¹ *Priorities of the Slovak Presidency*, textul integral al Programului Președinției Slovace este disponibil la: <http://www.eu2016.sk/en/programme-and-priorities/priorities-of-the-slovak-presidency>.

² *Slovakia advocates returning EU power to capitals*, disponibil la: <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/slovakia-advocates-returning-eu-power-to-capitals/>.

Prezent la eveniment, ministrul român al afacerilor externe, E.S. dl. Lazăr Comănescu, a subliniat sprijinul României pentru prioritățile președinției slovace ce vizează întărirea rolului global al Uniunii, cu accent pe stabilizarea vecinătății, promovarea prosperității și democrației și dezvoltarea relațiilor cu partenerii. Continuarea procesului de extindere și avansarea negocierilor acordurilor comerciale cu partenerii majori ai UE, de o manieră echilibrată și cu beneficii reciproce, de care să se bucure în egală măsură toți cetățenii europeni, a fost la rândul său menționată de către demnitarul român.

Bogdan Mureșan

promo

Economic Forum

Forumul Economic este cea mai importantă conferință din Centrul și Estul Europei, reunind atât președinți, comisari europeni, miniștri, cât și reprezentanți ai celor mai mari corporații și centre de analiză. An după an, evenimentul organizat de **Fundația Institutul pentru Studii Estice** (Varșovia) a continuat să înregistreze o evoluție pozitivă și a devenit o importantă platformă care a permis schimbul de viziuni și experiențe între elitele academice, politice, economice, culturale și reprezentanții mass-media din toate statele europene. Numărul permanent în creștere al participanților demonstrează succesul de care se bucură Forumul astăzi. După aderarea Poloniei la Uniunea Europeană, întâlnirile anuale din Krynica au căpătat amploare, Krynica fiind singurul loc în care „vechiul” Est întâlnește Vestul.

În ultimii ani, dezbaterile din Krynica s-au bucurat de prezența Președintelui Comisiei Europene, a președinților Poloniei, Ucrainei, Lituaniei, Croației și Estoniei, a prim-miniștrilor Poloniei, Slovaciei, Republicii Cehe, Ungariei, Republicii Moldova și Ucrainei, a comisarilor europeni responsabili cu sănătatea, dezvoltarea regională, bugetul, acestora alăturându-li-se reprezentanți ai guvernelor din 15 state europene.

Nu mai puțin de 600 de jurnaliști au înregistrat și transmis la nivelul Uniunii Europene dezbaterile din cadrul Forumului. În plus, discursurile și opiniile participanților au fost citate în materialele informative realizate de mass-media internațională și comentate ulterior de către diverse grupuri de experți care activează în domeniul economic. Mai mult decât atât, Forumul din Krynica oferă jucătorilor-cheie posibilitatea de a se cunoaște, stimulându-se astfel dezvoltarea economică a regiunii.

„Unită sau divizată? Europa în fața provocărilor de mâine”

Acesta va fi motto-ul celei de-a **26-a ediții a Forumului Economic din Krynica-Zdroj** care se va desfășura între **6-8 septembrie 2016**. Pe agenda evenimentului se pot identifica mai mult de 120 de dezbateri care au la bază 12 blocuri tematice, cum ar fi macroeconomia, politici internaționale, noua economie, state și reforme, energie, business și management, Uniunea Europeană și vecinătatea acesteia ș.a.m.d. În programul Forumului Economic este inclusă și dezbaterea **Industria Culturală și Creative - Potențial de creștere a economiilor țărilor din Europa Centrală și de Est (ECE)**, organizată în colaborare cu **Institutul European din România**, partener reprezentativ al Institutului pentru Studii Estice în ultimii 5 ani.

Redactor-șef: Oana Mocanu
Redactori: Mariana Bara, Mihai Sebe
Grafică & DTP: Monica Dumitrescu
Traduceri EN-RO / RO-EN: Raluca Brad, Ionela Haralambie

* Textele publicate în acest Newsletter exprimă opinia autorilor și nu reprezintă poziția oficială a Institutului European din România.

ISSN 2065 - 457X

Pentru a primi viitoarele numere ale Newsletterului IER, vă puteți abona accesând următorul link: www.ier.ro.

Institutul European din România
Bld. Regina Elisabeta nr. 7-9, RO - 030016, București, România
Tel: (+4021) 314 26 96 / 133 / Fax: (+4021) 314 26 66
Contact: newsletter@ier.ro
Web: www.ier.ro